

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

1. Να παρουσιάσετε γραπτά ή προφορικά το ήθος του Φίλωνα, όπως αυτό σκιαγραφείται από τον κατήγορο. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε λέξεις ή φράσεις από το κείμενό σας εάν νομίζετε ότι αυτές προσδίδουν κύρος στον λόγο σας.
2. Να συσχετίσετε τις πληροφορίες που έχετε για το βουλευτικό αξίωμα στην κλασική και στη σύγχρονη Αθήνα αξιοποιώντας στοιχεία από:
α) το ρητορικό λόγο που μελετήσατε και β) αποσπάσματα από το Σύνταγμα της Ελλάδας²⁴.
3. Να αναζητήσετε πληροφορίες για τις προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες μπορούσε κάποιος να στερηθεί τα πολιτικά του δικαιώματα στην αρχαία Αθήνα²⁵.
4. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του Λόγου που τον εντάσσουν στο δικανικό είδος των ρητορικών λόγων;
5. *Τὸ μὲν οὖν ἀναγκαιότατον ἔργον τοῦ προοιμίου, καὶ ἴδιου τοῦτο, δηλῶσαι τί ἐστὶ τὸ τέλος οὗ ἔνεκα ὁ λόγος* (Ἀριστοτέλους *Ῥητορική Τέχνη*, 14, 6). Ανταποκρίνεται η άποψη αυτή στο συγκεκριμένο προοίμιο; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία του κειμένου.
6. Ποια στοιχεία του Λόγου αναγνωρίζονται ως αρετές του; Να αναφέρετε παραδείγματα μέσα από το κείμενο.
7. Ο Λυσίας χρησιμοποιεί συχνά προτάσεις με σύστοιχο αντικείμενο. Να συσχετίσετε παραδείγματα του φαινομένου μέσα από τον Λόγο που μελετήσατε με τα χωρία που ακολουθούν και να εξηγήσετε τη λειτουργία του σύστοιχου αντικειμένου στην αισθητοποίηση ενός κειμένου:
α) *ὕπερ ἧς πολλοὺς κινδύνους κεινδύνευκα καὶ πολλὰς λητουργίας*

²⁴ Βλ. Κείμενο από τη βιβλιογραφία αριθ. 6.

²⁵ Βλ. παράλληλο κείμενο αριθ. 7.

λελητούργηκα²⁶, β) πολλὰς μὲν ναυμαχίας ὑπὲρ αὐτῆς νεναυμαχηκῶς, πολλὰς δὲ μάχας μεμαχημένους²⁷.

8. Να επισημάνετε τα χωρία, όπου ο ρήτορας δίνει έμφαση στο ότι «η επιβράβευση των ανικάνων μειώνει την προσφορά των ικανών» και να διατυπώσετε την άποψή σας για το πόσο επίκαιρη είναι σήμερα η θέση αυτή.
9. Σε ποια συμπεράσματα μπορούμε να οδηγηθούμε από τον θεσμό της δοκιμασίας των αρχόντων α) για την αθηναϊκή δημοκρατία και β) για τις προτεραιότητες που η αθηναϊκή πολιτεία έθετε²⁸;
10. Να εντοπίσετε τα χωρία ή τις λέξεις στα οποία φαίνεται ότι ο κατήγορος βουλευτής άμεσα ή έμμεσα κρίνει την αθηναϊκή νομοθεσία, ανεξαρτήτως εποχής, και να προσδιορίσετε το σημείο ή τα σημεία του λόγου του, όπου έμμεσα υποδεικνύει στους βουλευτές την απόφασή τους.
11. Πώς συνδέει ο όρκος²⁹ τον πολίτη με την πολιτεία στην αρχαία και κλασική εποχή; Ποια λογική, συναισθηματική ή κοινωνική σύμβαση δημιουργείται ανάμεσα στους πολίτες και την πόλη-πατρίδα τους;
12. Να αναζητήσετε στην Αντιγόνη του Σοφοκλή λέξεις ή εκφράσεις με τις οποίες εκδηλώνεται η ευσέβεια προς τους θεούς.
13. Ποιες περιπτώσεις της σύγχρονης ζωής μπορείτε να αναφέρετε στις οποίες διακρίνεται η σχέση του ανθρώπου με τον όρκο. Να ορίσετε τα πεδία της ανθρώπινης δραστηριότητας απ' όπου θα αντλήσετε τα παραδείγματά σας.
14. Το σχήμα υποφοράς- ανθυποφοράς χρησιμοποιείται συχνά από τον ρήτορα³⁰ στα έργα του. Να εξηγήσετε τους πιθανούς κατά τη γνώμη σας λόγους αυτής της επιλογής του.

²⁶ Λυσίου *Πρὸς Σίμωνα*, 47.

²⁷ Λυσίου *Περὶ Σηκοῦ*, 41.

²⁸ Βλ. σχολικό βιβλίο, επίμετρο, σσ. 426-428: Ἀριστοτέλους *Ἀθηναίων Πολιτεία* 8, 4 και 27, 1, *Ἐπὶ Σόλωνος*, *Ἐπὶ Περικλέους*.

²⁹ Βλ. σχολικό βιβλίο, επίμετρο, σσ. 408-409: ο *όρκος των Αθηναίων εφήβων*.

³⁰ Λυσίου *Ἵπὲρ Ἀδυνάτου* 24-25, *Κατὰ Ἄνδοκίδου* 46, *Κατὰ Ἀλκιβιάδου Α'* 41-42, *Κατὰ Νικομάχου* 26-27.

15. Ο ρήτορας συχνά στα έργα του κατά την παρουσίαση των στοιχείων του χρησιμοποιεί την αντίθεση *εἷς - πολλοί*. Να αναζητήσετε το σχήμα στον ρητορικό λόγο που μελετήσατε και να εξηγήσετε πώς επηρεάζεται το ύφος του λόγου εξετάζοντας από κοινού και τα χωρία που ακολουθούν: α) *ὥστε ὑμᾶς πειρᾶται πείθειν, τοσούτους ὄντας εἷς ὄν³¹*, β) *δεινὸν δὲ μοι δοκεῖ εἶναι, ὃ ἄνδρες δικασταί, εἰ τούτου μὲν ἑνὸς ὄντος καὶ οὐδὲν ὑπὸ τῆς πόλεως ἡδίκημένου οὐκ ἐπεχείρησαν δεῖσθαι ὡς χρὴ παύσασθαι εἰς ὑμᾶς ἐξαμαρτάνοντα. ὑμᾶς δὲ τοσούτους ὄντας καὶ ἡδίκημένου; ὑπὸ τούτου πείσουσιν ὡς οὐ χρὴ δίκην παρ' αὐτοῦ λαμβάνειν³²*.
16. Οι Αθηναῖοι θεώρησαν απαραίτητο θεσμό του δημοκρατικού πολιτεύματος **τη δοκιμασία** ὅσον αφορά στην εκλογή των βουλευτῶν. Να εξετάσετε αν υπάρχουν ανάλογοι τρόποι με τους οποίους διασφαλίζεται στην εποχή μας η εκλογή ἀξίων βουλευτῶν³³.
17. Ποια στοιχεία αναγνωρίζετε στο χωρίο που ακολουθεῖ³⁴ που ἔχει ἢ δεν ἔχει ο Φίλων και επομένως αυτό μπορεί να επηρεάσει αναλόγως τους βουλευτές δικαστές: *«διότι ο δυνάμενος να διαγνώσει τα δέοντα, αλλά παραλείπει να διαφωτίσει περί αυτῶν τους ἄλλους, εἶναι το ἴδιο ὡς να μη αντελήφθη το πρέπον ορθῶς. Ὅστις πάλιν ἔχει και τα δύο αυτά προσόντα, αλλά δεν ἔχει φιλοπατρίαν, δεν ἠμπορεῖ να ομιλήσει με την ἰδίαν αφιλοκερδῆ αφοσίωσιν δια το κοινόν συμφέρον. Αλλά και εἴαν φιλοπατρίαν ἔχει, εἶναι ὅμως κατώτερος χρημάτων, τα πάντα ἠμποροῦν να θυσιαστούν χάριν αυτῶν»* (μτφρ. Ελ. Βενιζέλου).

³¹ Λυσίου *Περὶ τοῦ Σηκοῦ* 33, Ὑπὲρ Ἀδυνάτου 13.

³² Λυσίου *Κατὰ Νικομάχου* 32.

³³ Βλ. κείμενο ἀπὸ τῆ βιβλιογραφία ἀριθ. 7.

³⁴ Θουκυδίδου *Περικλέους Ἐπιτάφιος* 2. 60: *ὅτε γὰρ γνοὺς καὶ μὴ σαφῶς διδάξας ἐν ἴσῳ καὶ εἰ μὴ ἐνεθυμῆθη, ὅτε ἔχων ἀμφοτέρω, τῇ δὲ πόλει δύσνους, οὐκ ἂν ὁμοίως τι οἰκείως φράζοι προσόντος δὲ καὶ τοῦδε, χρήμασι δὲ νικωμένου, τὰ ξύμπαντα τούτου ἑνὸς ἂν πωλοῖτο.*

Σύγχρονο Ελληνικό Κράτος, Παλαιά Βουλή (1927)